

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 16427/2023
30.08.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Бранислава Босиљковића, чланова већа, у парници тужиоца - противтуженог малолетног АА, чији је законски заступник ББ, обоје из ..., чији је пуномоћник Весна Момчиловић, адвокат из ..., против туженог – противтужиоца ВВ из ..., чији је пуномоћник Милан Атељевић, адвокат из ..., ради вршења родитељског права и издржавања, одлучујући о ревизији туженог - противтужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 330/22 од 19.10.2022. године, у седници већа одржаној 30.08.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА ревизија туженог и **ПРЕИНАЧУЈУ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж2 330/22 од 19.10.2022. године у делу става првог изреке и пресуда Првог основног суда у Београду П2 2047/19 од 09.03.2022. године, исправљена решењем истог суда П2 2047/19 од 05.05.2022. године у ставу трећем изреке тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев малолетног тужиоца - противтуженог у погледу доприноса за издржавање за износ преко 14.000,00 динара месечно до досуђеног износа од 18.000,00 динара месечно.

У преосталом делу **ОДБИЈА** се као неоснована ревизија туженог – противтужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 330/22 од 19.10.2022. године.

Свака страна сноси своје трошкове поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П2 2047/19 од 09.03.2022. године, исправљеном решењем истог суда П2 2047/19 од 05.05.2022. године, ставом првим изреке, малолетно дете парничних странака АА, рођен ...2018. године у ..., поверен је на негу, старање и васпитање мајци ББ, која ће родитељско право вршити самостално. Ставом другим изреке, лични односи мал. АА са оцем ВВ одвијаће се на начин да ће отац преузимати и враћати мал. дете испред зграде где живи са мајком, осим када дете

преузима или враћа из васпитно образовне установе сваки други викенд од петка у 18,00 часова до недеље у 20,00 часова, у недељи када дете не проводи викенд са оцем четвртком од 17,00 до 20,00 часова, сваки други већи државни и верски празник од 08,00 до 20,00 часова, ако је празник један нерадни дан, а од 10,00 часова првог нерадног дана празника до 20,00 часова последњег нерадног дана празника, ако је празник више нерадних дана, седам дана током зиме и то једне године последње недеље јануара, а следеће недеље прва недеља фебруара и тако наизменично, 15 дана током лета и то 2022. године од 01. до 15. августа, а следеће године од 01. до 15. јула и тако наизменично, сваки други рођендан детета, крсну славу оца, рођендан оца од 10,00 часова на дан рођендана, односно крсну славу, па до следећег дана до 09,00 часова, када ће отац одвести дете у вртић или на адресу где дете живи са мајком, уколико дете тог дана не иде у вртић. Трећим ставом изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезан тужени – противтужилац да на име доприноса за издржавање малолетног АА плаћа месечно износ од 18.000,00 динара почев од 25.11.2019. године као дана подношења тужбе па убудуће, док за то буду испуњени законски услови, сваког 01. до 05. у месецу за текући месец уплатом на рачун законске заступнице мал. детета, ближе описан у овом ставу изреке. Ставом четвртим изреке, одређена је привремена мера и обавезан тужени – противтужилац да на име доприноса за издржавање мал. АА плаћа месечни износ од 18.000,00 динара почев од 09.03.2022. године као дана одређивања привремене мере до правноснажног окончања поступка сваког 01. до 05. у месецу за текући месец уплатом на рачун законске заступнице мал. детета, ближе описан у овом ставу изреке. Петим ставом изреке, одређена је по службеној дужности привремена мера и уређен начин одржавања личних односа мал. АА са оцем, тако што ће отац преузимати и враћати мал. дете испред зграде где дете живи са мајком, осим када дете преузима или враћа из васпитнообразовне установе, и то на начин ближе описан као у овом ставу изреке. Решење Првог основног суда у Београду П2 2047/19 од 15.12.2021. године, стављено је ван снаге, а привремена мера одређена у ставу четвртм и петом изреке пресуде остаје на снази до правноснажног окончања поступка и има дејство правноснажног решења у извршењу, док евентуално изјављена жалба не задржава извршење решења о привременим мерама. Шестим ставом изреке, одбијен је тужбени захтев мал. тужиоца – противтуженог у делу којим је тражио да се обавезе тужени – противтужилац да на име издржавања плаћа месечно преко досуђених 18.000,00 динара до тражених 24.000,00 динара, почев од подношења тужбе па убудуће, док за то постоје законски услови, као и предлог за одређивање привремене мере у делу којим је тражено да се обавезе тужени – противтужилац да на име издржавања мал. АА плаћа месечни износ од 24.000,00 динара почев од 25.11.2019. године до 08.03.2022. године и у делу преко одређених 18.000,00 динара до тражених 24.000,00 динара почев од 09.03.2022. године па до правноснажног окончања поступка. Седмим ставом изреке, одбијен је тужбени захтев у делу којим је тражено да се модел виђања мал. детета са оцем сваки други рођендан детета, крсну славу оца, рођендан оца и сваки други већи државни и верски празник, одвија од 08,00 до 20,00 часова, као и противтужбени захтев у делу у коме је тражено да се модел виђања детета са оцем уреди тако што ће мал. дете враћати мајци испред зграде где живи отац детета у ..., а да у случају објективне спречености оца преузме или преда дете, то чине његова мајка или сестра. Осмим ставом изреке, противтужбени захтев туженог – противтужиоца којим је тражио да се обавезе да на име издржавања мал. детета плаћа месечни износ од 10.000,00 динара од пресуђења па убудуће и предлог за доношење привремене мере којим би се обавезао да на име доприноса издржавања мал. детета плаћа месечно 6.000,00 динара од дана доношења решења. Деветим ставом изреке, одбачена је противтужба тужиоца – противтуженог у делу којим је тражио да се мал. дете

парничних странака повери мајци на самостално вршење родитељског права. Десетим ставом изреке, одбијен је противтужбени захтев туженог – противтужиоца којим је тражио да се мајка мал. детета делимично лиши родитељског права на одлучивање о битном питању које се тиче живота мал. АА и то уписом мал. детета у књигу држављана Републике Мађарске, да се дозволи оцу мал. детета да и без сагласности мајке детета упише мал. АА у књигу држављана Републике Мађарске. Дванаестим ставом изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 330/22 од 19.10.2022. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе малолетног тужиоца – противтуженог и туженог – противтужиоца и потврђена првостепена пресуда у ставу трећем, четвртном, петом, у ставу седмом у делу којим је одбијен тужбени захтев којим је тражено да се модел виђања мал. детета са оцем за сваки други рођендан детета, крсну славу оца, рођендан оца, сваки други већи државни и верски празник, одвија од 08,00 до 20,00 часова, као и у делу којим је одбијен противтужбени захтев којим је тражено да у случају објективне спречености оца да преузме или преда дете, то чини његова мајка или сестра, у ставу осмом и једанаестом изреке. Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу другом и преосталом делу става седмог изреке, тако што ће се лични односи малолетног АА са оцем одвијати на начин што ће отац преузимати и враћати мал. дете испред зграде где живи са мајком, осим када дете пружима или враћа из васпитнообразовне установе и то: сваки други викенд од петка у 18,00 часова до недеље у 20,00 часова, у недељи када дете не проводи викенд са оцем, четвртком од 17,00 до 20,00 часова, сваки други рођендан детета, крсну славу оца и рођендан оца од 10,00 часова на дан рођендана, односно крсне славе, па до следећег дана до 09,00 часова, када ће отац дете одвести у вртић или на адресу где живи са мајком, уколико тог дана не иде у вртић, тако што ће мајка предавати малолетно дете оцу који ће га враћати мајци, све испред зграде где живи отац детета и то: сваки други већи државни и верски празник од 08,00 до 20,00 часова, ако је празник један нерадни дан, а од 10,00 часова првог нерадног дана празника до 20,00 часова последњег нерадног дана празника, ако је празник више нерадних дана, седам дана током зиме и то једне године последње недеље јануара, а следеће године прве недеље фебруара и тако наизменично, 15 дана током лета и то 2022. године од 01. до 15. августа, а следеће године од 01. до 15. јула и тако наизменично.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је поднео одговор на ревизију.

Испитујући правилност побијане одлуке у смислу члана 408. у вези члана 403. став 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни суд је утврдио да је ревизија делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности, нити битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП учињена у поступку пред другостепеним судом, која би била од утицаја на законитост и правилност побијане одлуке.

Према утврђеном чињеничном стању, малолетни АА, рођен је ...2018. године из везе мајке ББ и оца ВВ. Мајка је са малолетним дететом живела у теткином стану у ... до краја марта 2020. године, када је прешла да живи у ... код својих родитеља, у стан који је у власништву њеног оца, с тим што је променила своје и пребивалиште мал. детета са адресе у ..., за коју промену је отац дао сагласност. Мајка је по занимању дипломирани ..., запослена је и остварује просечну нето зараду од 93.505,10 динара, поседује аутомобил, а родитељи јој помажу делимичним плаћањем рачуна, сноси трошкове хране за породицу и оптерећена је стамбеним кредитом за који плаћа месечну рату 232,90 евра. Тужени је завршио ... школу, радно је ангажован по потреби у иностранству као возач камиона, аутобуса или пратилац туристичких група, живи у стану који је у власништву његових родитеља, са родитељима и сестром близнакињом. Пријављен је на евиденцији незапослених лица од 06.10.2021. године. Његови родитељи су пензионери, рачуне за стан у којем проводи 10-15 дана месечно плаћа заједно са сестром, где његов део износи око 10.000,00 динара, а остатак времена проводи у породичној кући у власништву свог оца, где плаћа рачуне од 5.000,00 – 6.000,00 динара месечно. Месечно остварује приход између 35.000,00 и 45.000,00 динара, а 2019. године био је радно ангажован у туризму на вођењу странаца по Европи као возач и пратилац групе, на који начин је остваривао приход од око 500 до 600 евра месечно. Месечне потребе мал.детета су појединачно утврђене за храну, одећу, обућу, вртић и медицинске услуге у износима ближе наведеним у образложењу првостепене пресуде и укупно износе 38.000,00 динара месечно.

Према налазу и мишљењу Градског центра за социјални рад, Одељење ... од 06.05.2020. године одређена је привремена мера 16.11.2020. године, којом је малолетно дете поверено мајци на самостално вршење родитељског права и одређен је модел виђања мал. детета са оцем на начин ближе описан у решењу. Дете раније није остајало да прспава код оца, што је било у складу са календарским узрастом детета, нити је у време доношења привремене мере имало искуство у дужем боравку у очевом домаћинству. Родитељи мал. тужиоца су током поступка били укључени у Саветовалиште за брак и породицу, које је доставило суду мишљење да у раду са клијентима нису уочене позитивне промене, чему доста доприноси и сам судски поступак и позиција коју током поступка клијенти заузимају, да родитељи и даље нису успели да разграниче партнерске улоге, а потпуно различито су сагледавали важност потреба детета и приступа родитељству, утисак је да је дете емотивно повезано са оцем, насмејано и весело и да отац уме да одговори на његове потребе. Према налазу и мишљењу Центра за социјални рад ... од 13.12.2021. године, дете уз мајку има све услове за задовољење својих развојних потреба, мајка има велику подршку своје породице, пре свега својих родитеља, да се њен отац највише ангажовао око чувања малолетног детета, те да је у најбољем интересу детета да буде поверено мајци на самостално вршење родитељског права, а за виђање са оцем предложен је модел виђања који подразумева постепено проширење времена виђања, на основу ког је првостепени суд донео привремену меру 15.12.2021. године. Коначан модел виђања мал.детета са оцем би подразумевао да отац дете виђа сваки други викенд од петка у 18,00 часова до недеље у 20,00 часова са спавањем, сваки други рођендан детета, сваки други већи верски или државни празник, сваку крсну славу и рођендан оца, седам дана током зиме и 15 дана током лета по договору са мајком детета.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одлучио о коначном моделу виђања мал.детета са оцем на начин ближе описан у ставу другом изреке првостепене пресуде, прихватајући мишљење надлежног органа старатељства и

имајући у виду све околности конкретног случаја, налазећи да ће такав модел омогућити континуитет виђања мал. детета са оцем. Првостепени суд је оценио неоснованим предлог туженог да у случају његове објективне спречености за преузимање или предају детета мајци, дете преузму његова мајка или сестра, с обзиром на право детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи и чија је дужност да организује начин на који ће остваривати право да са дететом одржава личне односе. Полазећи од наведених разлога, првостепени суд је нашао да је у најбољем интересу мал. детета да са одређеним моделом виђања отпочне и пре правноснажног окончања поступка одређујући привремену меру.

Одлучујући о обавези издржавања мал.детета, имајући у виду материјалне прилике и приходе парничних странака, као и минималну суму издржавања за храненике прописану од стране надлежног министарства, нижестепени судови су одлучили да је тужени у обавези да месечно доприноси издржавању мал. детета са 18.000,00 динара од подношења тужбе, имајући у виду да је доприносио његовом издржавању износима које је он одређивао (6.000,00 динара месечно) када је могао, док је противтужбени захтев одбијен као прениско постављен.

Другостепени суд је оценио да је правилна одлука првостепеног суда у делу става другог изреке којим је одређен начин одржавања личних односа мал.детета са оцем као родитељем коме дете није поверено у погледу периода, дана и часова трајања на који начин ће бити омогућен континуитет виђања мал. детета са оцем, док је преиначио првостепену пресуду у делу става другог изреке и става седмог изреке у погледу преузимања и враћања мал.детета код утврђеног модела виђања, налазећи да је у том делу првостепени суд извео погрешан закључак у погледу права детета и дужности родитеља у одржавању међусобних личних односа. Следом наведеног другостепени суд сматра да је начин одржавања личних односа мал.детета са оцем одређен као у ставу другом изреке другостепене пресуде у најбољем интересу мал. детета имајући у виду да ће се оваквим моделом виђења обезбедити општи принцип да оба родитеља имају заједничку одговорност за подизање детета и његов правилан развој и за који је неопходно присуство оба родитеља, при чему је имао у виду да мајка ради у ... до 15,30 часова и својим колима путује из ... радним данима.

Врховни суд је оценио да се ревизијом туженог неосновано побија другостепена пресуда у погледу одлуке о одржавању личних односа мал. детета са туженим у делу који се односи на преузимање и враћање мал.детета код утврђеног модела виђања због погрешне примене материјалног права.

Према члану 3. став 1. Конвенције о правима детета (Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета "Службени лист СФРЈ" - Међународни уговори, бр. 15/90, "Службени лист СРЈ" - Међународни уговори, бр. 4/96, 2/97) у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета, без обзира на то да ли га спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Државе чланице се обавезују да поштују право детета на очување свог идентитета, укључујући држављанство, име и породичне везе, како је то признато законом, без незаконитог мешања (члан 8. став 1.) а чланом 9. став 3. предвиђено је право детета одвојеног од једног или оба родитеља да редовно одржава личне односе и непосредне контакте са оба родитеља, осим ако је то у супротности са најбољим интересом детета.

Породичним законом је прописано да дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи. Право детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета (члан 61. став 1. и 2.) и у спору за заштиту права детета и спору за вршење, односно лишење родитељског права, суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета (члан 266. став 1). Право је и дужност родитеља који не врши родитељско право да издржава дете, да са дететом одржава личне односе и да о питањима која битно утичу на живот детета одлучује заједнички и споразумно са родитељем који врши родитељско право.

По оцени Врховног суда правилно је другостепени суд применио материјално право и утврдио најбољи интерес малолетног детета да са оцем, као родитељем који не врши родитељско право одржава редовне личне контакте. Законом није предвиђен најнижи или највиши обим контаката, већ их у одсуству споразума родитеља уређује суд у сваком индивидуалном случају, прилагођавајући модел виђања најбољем интересу малолетног детета у складу са његовим развојним потребама, као и животним приликама родитеља. У конкретном случају, начин одржавања личних односа малолетног детета са оцем, овде туженим у складу је са извештајем органа старатељства и најбољим интересом малолетног детета имајући у виду узраст детета, емотивне потребе детета, као и жељу и бригу оца да се стара о њему, као и њихову емотивну блискост. Стога у склопу свих околности конкретног случаја, а имајући у виду и динамику свакодневних обавеза мајке, а ценећи најбољи интерес мал.детета за чији је правилан развој неопходно присуство оба родитеља који имају заједничку одговорност за подизање и његов развој, правилан је закључак другостепеног суда о преузимању и враћању мал.детета на начин ближе описан у ставу другом изреке другостепене пресуде код утврђеног начина одржавања личних односа мал.детета са оцем. Код наведеног, Врховни суд је оценио да се ревизијом туженог неосновано побија другостепена пресуда у погледу одлуке о одржавања личних односа мал. детета са туженим због погрешне примене материјалног права.

Међутим, по налажењу Врховног суда, основано се ревизијом туженог указује да је приликом одлучивања о висини обавезе да доприноси издржавању малолетног детета, погрешно примењено материјално право.

Одредбом члана 160. Породичног закона је прописано да се издржавање одређује према потребама повериоца и могућностима дужника издржавања, при чему се води рачуна о минималној суми издржавања, да потребе повериоца издржавања зависе од његових година, здравља, образовања, имовине, прихода, те других околности од значаја за одређивање издржавања, а могућности дужника издржавања зависе од његових прихода, могућности за запослење и стицања зараде, његове имовине, његових личних потреба, обавеза за издржавањем других лица, те других околности од значаја за одређивање издржавања. Када се одређује висина издржавања по члану 162. став 3. истог закона када је поверилац издржавања дете висина издржавања треба да омогући најмање такав ниво животног стандарда за дете какав ужива родитељ дужник издржавања.

Имајући у виду ову законску одредбу и утврђене чињенице за оцену могућности туженог као дужника издржавања у смислу одредбе члана 160. став 3. ПЗ, и то како зараду, тако и његове расходе, а ценећи укупне месечне потребе мал. тужиоца који је узраста од пет година, и руководећи се његовим најбољим интересом сагласно

члановима 6. и 266. ПЗ, Врховни суд је оценио да је тужени у обавези да на име доприноса за издржавање мал. детета плаћа 14.000,00 динара месечно, с обзиром на његове могућности да стиче зараду и стандард којим живи. Овим износом обезбеђује се задовољење услова за правилан и потпуни развој мал.детета, у складу са његовим утврђеним потребама сходно узрасту мал. тужиоца, а при томе се не угрожава егзистенција туженог као дужника издржавања, док ће преостала средства за издржавање детета обезбеђивати законска заступница која се свакодневно брине о њему, како потребним новчаним износом, тако и доприносом у виду рада и старања које и иначе свакодневно улаже у негу и подизање мал. детета. Код наведеног, неосновано се ревизијом побија другостепена одлука у делу којим је одбијен противтужбени захтев за издржавање мал.детета износом од 10.000,00 динара.

Преко износа од 14.000,00 динара, досуђеног овом пресудом за издржавање мал. детета, а до досуђеног износа нижестепеним пресудама од 18.000,00 динара, овај суд је тужбени захтев одбио као неоснован, оцењујући да је превисоко постављен, с обзиром на утврђене стварне потребе и узраст мал. тужиоца и материјалне могућности туженог као дужника издржавања. У обезбеђењу средстава потребних за издржавање деце родитељи су дужни да обострано учествују, при чему се родитељу који врши родитељско право над дететом у допринос свакако рачуна и свакодневно ангажовање на нези, чувању и васпитавању. Тај родитељ је такође дужан да и материјално доприноси дечијем издржавању с обзиром на постојећу радну способност. Дакле, нема само тужени обавезу издржавања мал. детета, већ та обавеза једнако стоји и на страни законске заступнице која јој је дужна удовољити, па и на терет обима задовољења сопствених потреба. Мајка је исто тако у обавези да учествује у задовољењу потреба мал. детета новчаним износом, имајући у виду да висина издржавања треба да омогући најмање такав ниво животног стандарда за дете какав ужива родитељ дужник издржавања.

Одлука о трошковима поступка донета је сходно члану 207. Породичног закона.

На основу члана 414. став 1. и члана 416. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић,с.р.**

**За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић**